

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

26 Mart 1994 tarihinde Şırnak ili Uludere ilçesine bağlı, Giver (Kuşkonar) ve Bêsûke (Koçağılı) olarak bilinen köylerde meydana gelen bombardıman sonucunda, Bêsûke`de 13, Giver`de 25 kişi olmak üzere toplam toplam 38 sivilin yaşamını yitirmesi, çok sayıda kişinin yaralanması; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında ortaya konulan ihlal tespitlerine rağmen hakikatin bütün yönleriyle açığa çıkarılamamış olması, etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ve dosyanın zamanaşımı nedeniyle cezasızlığa sürüklenmesi nedenlerinin araştırılması; mağdurların adalet, hakikat ve onarım taleplerinin karşılanması, benzer ihlallerin tekrarının önlenmesi ile barış ve demokratik toplum hedefinin sağlam bir hukuk zemini üzerinde güçlendirilmesi amacıyla Anayasa`nın 98`inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü`nün 104`üncü ve 105`inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılması arz ve teklif olunur.

Nevroz UYSAL ASLAN

Şırnak Milletvekili

GEREKÇE

26 Mart 1994 tarihinde Şırnak ili Uludere ilçesine bağlı Kuşkonar ve Koçağılı köyleri Türk Hava Kuvvetlerine ait savaş uçaklarınca bombalanmış; Koçağılı köyünde 13, Kuşkonar köyünde 25 kişi olmak üzere toplam 38 sivil yaşamını yitirmiş, çok sayıda kişi yaralanmıştır. Olayın ardından köy halkı cenazeleri kendi imkanlarıyla taşımış, yaralıları hastaneye ulaştırmaya çalışmış ve sonrasında köylerini terk etmek zorunda kalmıştır. Bu olay, sivil yerleşim alanına yönelik ağır bir saldırı olarak Türkiye'nin yakın tarihinde derin bir yara bırakmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 12 Kasım 2013 tarihli *Benzer and Others v. Turkey* kararında olayın ardından yürütülen soruşturmanın etkili biçimde işletilmediğini, yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğini, başvurucular yönünden insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağı kapsamında ihlal bulunduğunu tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesi de 10/6/2020 tarihli *Abdulaziz Bengi ve diğerleri* kararında, AİHM kararının gerektirdiği etkili soruşturmanın yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutu bakımından ihlal sonucuna ulaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi kararında da yer aldığı üzere soruşturma süreci yıllara yayılan görevsizlik kararları, delillerin zamanında ve etkili biçimde toplanmaması, olay yerinde gerekli incelemelerin yapılmaması ve sorumluların tespitine yönelik işlemlerin sonuç alıcı biçimde yürütülmemesi nedeniyle hakikati ortaya çıkaracak bir sonuca ulaşamamıştır. Genelkurmay Askeri Savcılığının 9/4/2014 tarihli kararıyla zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiş; böylece ağır bir sivil katliamı dosyası cezasızlığın kurumsallaştığı bir örnek haline gelmiştir.

Oysa uluslararası hukukta savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar bakımından zamanaşımı uygulanamayacağı ilkesi açık biçimde kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler bünyesinde kabul edilen 1968 tarihli "Savaş ve İnsanlık Suçlarına Zamanaşımı Uygulanmazlığına İlişkin Sözleşme", bu suçlar bakımından fiilin işlendiği tarihten bağımsız olarak zamanaşımının uygulanamayacağını belirtmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 77'nci maddesi de insanlığa karşı suçlar bakımından zamanaşımının işlemeyeceğini düzenlemektedir. Bu nedenle sivillere yönelik, çok sayıda ölüm ve yaralanmayla sonuçlanan böylesine ağır bir olayın yalnızca olağan

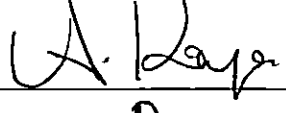

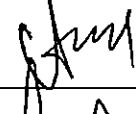
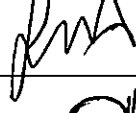
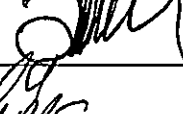
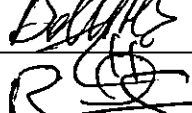

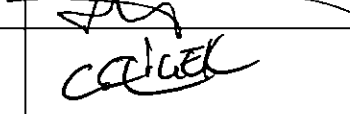

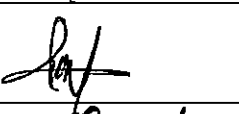

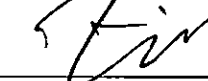
suç mantığı içinde değerlendirilerek zamanaşımıyla kapatılmış olması, cezasızlığı kurumsallaştıran ağır bir hukuk sorunu olarak ele alınmalıdır.

Bu olayın bütün yönleriyle araştırılması, mağdur yakınlarının adalet talebine yanıt üretilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda toplumsal hafızanın onarılması, kamusal vicdanın güçlendirilmesi ve devletin geçmişle yüzleşme iradesinin somutlaştırılması bakımından da tarihsel bir sorumluluk taşımaktadır. Kuşkonar ve Koçağılı dosyası açığa kavuşturulmadan, 1990'lı yıllarda yaşanan ağır insan hakları ihlallerine ilişkin hakikat zemini tamamlanamaz; cezasızlığa yol açan mekanizmalar görünür hale getirilemez.

Nitekim bu tür olaylarla gerçek bir yüzleşme sağlanamadığı, hakikat tam olarak ortaya çıkarılmadığı ve hesap verilebilirlik hukukun asli bir parçası haline getirilemediği için benzer acılar sonraki yıllarda da yaşanmıştır. Roboski'de 28/12/2011 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerince düzenlenen hava harekatı sonucunda 34 kişi yaşamını yitirmiş; Genelkurmay Başkanlığı Askeri Savcılığınca yürütülen soruşturma sonunda beş Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kuşkonar ve Koçağılı'dan Roboski'ye uzanan çizgi, geçmişte açığa çıkarılmayan hakikatin ve dağıtılmayan cezasızlık düzeninin, yeni felaketlere zemin hazırlayan ağır bir siyasal miras ürettiğini göstermektedir.

Bugün yürütülen barış ve demokratik toplum süreci bağlamında: geçmişte yaşanan ağır ihlallerin üzerindeki sis perdesinin aralanması, mağdurların ve yakınlarının hakikat taleplerinin doğrudan duyulması, cezasızlığa yol açan idari ve kurumsal yapıların açığa çıkarılması ve onarım yollarının belirlenmesi özel bir ağırlık taşımaktadır. Güçlü bir barış zemini, hakikati açığa çıkaran, adalet talebini ciddiyetle ele alan ve benzer ihlallerin tekrarını önleyecek kurumsal güvenceleri kuran bir yüzleşme iradesiyle güç kazanır. Bu nedenle Kuşkonar ve Koçağılı katliamı, bugünün hukuk, demokrasi ve barış sınavlarının merkezinde yer almaktadır.

Bu çerçevede kurulacak bir Meclis Araştırması Komisyonunun: Kuşkonar ve Koçağılı köylerinde 26 Mart 1994 tarihinde yaşanan olayın bütün yönlerini, idari ve askeri makamların rolünü, cezasızlığa yol açan kurumsal işleyişi, mağdurlar ve yakınları bakımından hangi onarım mekanizmalarının kurulması gerektiğini ve geçmişle yüzleşme temelinde barış ve demokratik toplum sürecini güçlendirecek hukuki ve kurumsal adımları araştırması zorunludur.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DIYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DIYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DIYARBAKIR	
18	SABAHAТ ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	